

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_206111

UNIVERSAL
LIBRARY

OUP—901—26-3-70—5,000

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T340/V46A Accession No. T1425

Author

Title శంకరాచార్యుని జీవితము 1933

This book should be returned on or before the date last marked below

రాజీయ విజ్ఞాన ప్రచురములు. ౧

ఆంగ్ల రాజ్యాంగము.

(బ్రిటీషు దీవుల రాజ్యాంగవిధానము.)

దిగవల్లి వేంకటేశ్వరరావు, బి. ఏ., బి. యల్.,

(దక్షిణాఫ్రికా, ఆధినివేశ స్వరాజ్యము

మొదలగు గ్రంథరచయిత.)

బేజవాడి : ఆంధ్రగ్రంథాలయ ముద్రాక్షరశాలయము

క. కోదంపిగూమయ్యగారిపే ముద్రింపఁబడియె.

౧౯౩౩.

అన్ని హక్కులు గ్రంథకర్తవి.]

[వెల ౧ అణా.

ఆంగ్ల రాజ్యాంగము.

(బ్రిటిషుదీవుల రాజ్యాంగవిధానము)

బ్రిటిషుదీవులను పరిపాలించు రాజ్యాంగ విధానమున కధిపతి ఆంగ్లనృపాలుడు. రాజకుటుంబమునందలి జ్యేష్ఠుడే వంశపారంపర్యముగ రాజగుచుండును గనుక నీరాజ్యాంగము స్వరూపమున రాజరికమే. అయితే స్వభావమునుబట్టి రాజు సిరింతుడు కాడు. రాజ్యాంగధర్మబద్ధుడై, ఆ దేశప్రజాప్రతినిధుల శాసనసభయగు కామన్సునభవారియొక్కయు, శిష్టసభయగు ప్రభువులయొక్కయు, అభిమతము ననుసరించియే ప్రవర్తించును. మతీయు నిజముగ పరుసకుమాత్రమే రాజుగ నున్నాడుగాని, ఆప్రభుత్వాధికారము లెల్ల ప్రజాప్రతినిధులవే. ప్రజాభిప్రాయమున కతడు వ్యతిరేకముగ ప్రవర్తించలేడు. బ్రిటిషురాజ్యాంగమునందలి ప్రభుత్వాధికారము లెల్ల రాజు, కామన్సునభయు ప్రభువులసభయు కలిసిన “పార్లమెంటు” అనబడు రాజ్యాంగమునందు నెలకొనియున్నవి. అందువలన నీ రాజ్యాంగవిధానము స్వభావమునుబట్టి ప్రజాప్రభుత్వమై యున్నది. బ్రిటిషు పార్లమెంటువారికి పరిపూర్ణ ప్రభుత్వ కలదు. దీనికి పై న ప్రభుత్వాధికారములుగల వ్యక్తిగాని నంపగాని లేదు. ఈ పార్లమెంటులోని శాసనసభలవలన తీర్మానింపబడి రాజనమ్మతిని బడసిన శాసనములు ధర్మశాసనము లగుచున్నవి. గత రెండుశతాబ్దము

లలో ఆంగ్లరాజ్యాంగమునందలి ప్రభుత్వాధికారములు
 రాజునుండి ప్రజాప్రభుత్వముచేతిలోనికి వచ్చిన వని చెప్ప
 వచ్చును. పార్లమెంటుసభల శాసనములను ప్రత్యాఖ్య
 (విటో) చేయు అధికారము రాజు తనయిచ్చవచ్చిన స్వేచ్ఛ
 యోగించుటకు వీలులేకుండ పోయినది. మరియు రెండుసభ
 లలో ప్రజాప్రతినిధులసభయగు కామన్సుసభయే ప్రజాభి
 ప్రాయమును ప్రతిబింబించుచు, నిజమగు ప్రభుత్వము చేజిక్కిం
 చుకొనినది. శాసననిర్మాణాధికారముగల రాజ్యాంగము
 నందలి ముఖ్యభాగ మగు కామన్సుసభలో, దేశములోని
 ఎన్నికభిక్తులందలి ప్రజల విశ్వాసము సమైక్యములైన
 నాథారపడియుండు ప్రతినిధిసభ్యులు నిండియున్నందున, ప్ర
 జలస్వాతంత్ర్య ప్రశ్నములు స్థిరముగ స్థాపింపబడుటకు
 వీలు కలిగినది. అందువలన పార్లమెంటుయొక్క అధికార
 ములు, ప్రభుత్వ, అమితములు అనిర్వీతము లేనను పార్ల
 మెంటువారు స్పష్టమును, కృతమునగు ప్రజాభిప్రాయము
 నకు లొంగి తీరవలసినదే.

అందువలన రాజ్యాంగధర్మము గాలవసకు లిఖిత
 మూలముగాక ఆచారప్రమాణమున నాధారపడి కాలాను
 సారముగ నూర్పులు చేరికలు కలిగి కొన్ని విధిస్థితుల కనుగు
 నముగ పుట్ట తటస్థించుచున్నది. ఉదాహరణమునకు
 వ్రాతమూలమునగాక ఆచారమువలన నేర్పడిన “కాబిన్యెట్టు”
 (మంత్రి పరిషత్)యొక్క రాజ్యాంగ ప్రాముఖ్యత గూడవచ్చు
 ను. పార్లమెంటు శాసనమునగాని, లిఖితమూలకమగు ధర్మ

ముసగాని మంత్రీమండలి (కాబినెట్) ఆధికారములు గాన రావు. కాని ఈ మంత్రీమండలియే ఆంగ్లరాజ్యాంగ కార్యనిర్వహణము చేయు ముఖ్యసంస్థ. పేరునకు ఆంగ్లరాజ్యాంగమున కార్యనిర్వహణము రాజునందు నెలకొల్పబడినట్లు ప్రతీతి కాని ఆచారమున శాసనసభలందలి సభ్యులలో నుండి పేర్కొనబడిన మంత్రీమండలియే కార్యనిర్వాహకవర్గముగ నున్నది.

ఆంగ్లస్థపాలుడు--బ్రిటీషురాజ్యాంగము:— సామాన్య ధర్మమువలన రాజ్యాంగ వ్యవహారాచార ధర్మములవలన రాజరికము వారసత్వముకలసంస్థ యనియు వారసత్వహక్కును పార్లమెంటువాగు అప్పడప్పడు మార్చినచున్ననియు, సంకుచితము చేయవచ్చుననియు నొక రాజ్యాంగసూత్ర మంగీకరింపబడియున్నది. ఈ వాగ్దులకు లోక పరిచయజూర్తి సార్వభౌముని “విండ్సర్” కుటుంబమున రాజరికము నెలకొల్పబడియున్నది. రాజు పెద్దకుమారునికి ౧౮ వత్సరములు వచ్చినంతనే సింహాసనయోగ్యత కలదు. ఈయనకు “వేల్పు యువరాజు” అని గౌరవనామము కలదు. రాజయొక్క ప్రభుత్వాధికారము తెల్ల ధర్మప్రమాణబద్ధములై యున్నవి. భగవంతునివలన రాజ్యాధికారము లభించినదని వాదించుకోజులు పోయినవి. అయితే రాజయొక్క విశేషాధికారములు (Prerogatives) అనల్లంఘనీయమలను సిద్ధాంతమును కలదు. వాని నెవ్వరు విమర్శింపరాదు. అత జేన్యాయసభకును ఉత్తరపాదకాదు. అందువలన రాజెట్టి ఆచారమును చేయలేడను

సామెత వచ్చినది. అయితే రాజయొక్క అధికారములపైన కొన్ని హద్దులుకలవు.

౧ రాజాజ్ఞలెల్ల దేశముయొక్క ధర్మమున కనుగుణముగా వ్యాఖ్యానము చేయబడును. దేశధర్మమునకు వ్యతిరేకముగ చేయుట కాయన తలంచి యుండడను సిగ్గాంతమును కూడ సాపించివైచిరి.

౨ రాజుచేసిన పనులకెల్ల రాజయొక్కనుశ్రుతే ఉత్తరవాదులు. రాజాజ్ఞల నిర్వహించినందులకును, వారు ఉత్తరవాదులే. వారిని పార్లమెంటువారు విమర్శించి శిక్షింపవచ్చును. (Impeachment) రాజు చెప్పటవలన చేసితిమని వారనినను లాభము లేదు.

౩ పార్లమెంటువారును న్యాయస్థానములును గూడ రాజు చేసినపనులను స్వేచ్ఛగా చర్చించుటకు వీలు కలదు. పార్లమెంటువారికిని ప్రభువులనభిలంబిని ప్రతినిధునికిని ఆ కార్యములను గూర్చి రాజుతో చెప్పి అసమ్మతిని తెలుపుటకును అధికారము కలదు.

౪ ఆరాజయొక్క కోపమునకు పాత్రులైన వ్యక్తులకు ఆక్రమనిర్బంధము కలిగినచో తమ నిర్బంధముయొక్క న్యాయాన్వయములను విమర్శించి విడుదల చేయుడని హైకోర్టువారికి మనవి జేసికొను "హేబియస్ కార్పస్" హక్కుకలదు. తమ కక్రమముచేసినవారిపైన అభియోగముల దెచ్చి శిక్షింపజేయుటకు వీలు కలదు. పార్లమెంటునకు

ఫిర్యాదు (మనవి) చేసికొను హక్కు కలదు. మతేయు వాగ్దానా
ముద్రణ ప్రకటనస్వాతంత్ర్యమునకు పత్రికలయందు విమ
ర్శింప వీలుకలదు.

రాజ్యాంగసూత్రమునుబట్టి యుద్ధమందు శాంతియందు
కూడ రాజే రాష్ట్రాధిపతి. సార్వభౌముడును స్వపాలుడే. ధర్మ
మునకు శౌరవమునకు రాజే మూలపురుషుడు. రాజే మతము
యొక్క ప్రధానాచార్యుడు. పార్లమెంటు చిత్తుశాసనము
లను నిరాకరించు అధికార మాయనకు కలదు. అయితే అతి
అధికారము ౧౬౯-౨ నుండి ఎన్నడును చలాయించలేదు.
సర్వసేనానిగ నై స్యములను నౌకలను వాయువిమానములను
నిర్మించు సాధికార మాయనకు గలదుగాని దానికి వలసిన
వ్యయామునకు సొమ్మునిచ్చు సాధికారము పార్లమెంటుచేతిలో
నున్నది. శాంతిభద్రతలను కాపాడుటకు ధర్మస్వరూపుడగు
రాజే న్యాయాధిపతులగు నియమించి న్యాయసభలను నిర్మింప
గలడు. వాని ధర్మపరిపాలనాధికారము లెల్ల ఆయనవల
ననే కలుగుచున్నవి. శౌరవము ఉద్యోగము విశేషాధికారము
(Prerogatives) లకు నాతడే మూలపురుషుడైనందున అన్ని
బిరుదులు నొసగుట కాయన కధికారము కలదు. విదేశ
వ్యవహారములందు రాష్ట్రముయొక్క ప్రతినిధిగ నెంచబడి
ఆయనయే యుద్ధములను ప్రకటించి సంధులను చేయును.
సామ్రాజ్యమునందలి పరిపాలకులకు ఆయా రాజ్యపరిపాలనను
గూర్చిన నియమములుగల ప్రజ్ఞానవనపత్రము (Instrument
of Instructions) రాజువేరిటనే పంపబడుచుండును.

పార్లమెంటు:— ఆంగ్లపార్లమెంటులోని ప్రభువులసభలో ఆంగ్ల దేశములోని వంతపారంపర్యము కల ప్రభువులెల్లరును సభ్యులే. నేడు ౭౦౦ మంది ప్రభువులు కారు. ఈసభ కింతిమందిసభ్యులకన్న హెచ్చుసభ్యులుండరాదు నియమములేదు. ౧౯౧౮లో ౬౮౦ మంది ప్రభువులుండిరి. స్కాట్లాండు ఇంగ్లాండుతో కలుపబడినప్పుడు ౧౬ గురు ప్రభువులు, ప్రభుసభకు నియమింపబడిరి. పార్లమెంటు ఒకమాట కూడినప్పుడునూ, గొ సంతతిములు సభ్యులుగ నందురు. ఇట్లాండు ప్రభువులు, ౨౮ మందిని జీవితకాలముచికు సభ్యులుగ నుండుట కెన్నుకొందురు.

పార్లమెంటు స్థిరముగా సమావేశమగు సంస్థ కాదు. దానిని సమావేశముచేయుటకు విలయము (Dissolve) చేయుటకు రాజున కధికారముకలదు. కామన్సుసభకు ప్రతినిధులెన్నుకొనబడిన పిదప వారు మొట్టమొదట “స్పీకరు” అను అధ్యక్షుని నెన్నుకొందురు. అంతట కామన్సుసభ్యులు రాజభక్తిప్రమాణము చేయుదురు. అప్పుడు రాజుగారి ఉపన్యాసమును చదువుదురు. ప్రభువులసభలో “లాడ్జ్ ఛాన్సలర్” అనుపదవిగల ప్రభువు అధ్యక్షుడు. దేశవ్యయమునకు గావలసిన అన్ని ద్రవ్యసంబంధ చట్టములును (Money Bills) కామన్సుసభలోనే మొదట ప్రతిపాదించబడవలయును. దానిని మార్పుటకు ప్రభువులసభకు వీలులేదు. అంగీకరించుటయో, నిరాకరించుటయో చేయవలయును. ప్రభువుల అంగీకారములేకనే కొన్ని శాసనములను చేయుటకు కామన్సుసభవారి కధికారము

మునిచ్చు రాజ్యాంగశాసనము ౧౯౧౧ లో చేయబడినది. అందువలన ౭ కనెలలో ద్వివ్యసంబంధచట్టమును ప్రభువుల సభవా గామోదించనిచో కామన్సుసభవారు దానిని రాజున కంపి నమ్మతిపొంది శాసనముగా చేయవచ్చును. ఆచట్టము ప్రకార మేది ద్వివ్యసంబంధచట్టమో నిర్ణయించునది కామన్సుసభవారి అధ్యక్షుడే. పార్లమెంటు సమావేశము చేయు నట్లే, రాజుజ్జుచే దానిసమావేశమును తాత్కాలికముగ నిలుపుచేయవచ్చును. ఎన్నుకొనబడిన కామన్సుసభవారి శీఘ్రతకాలముగు ఐదువత్సరములు నిండినప్పుడు గాని, అంతకు ముందు రాజుజ్జువలనగాని, పార్లమెంటువిలయము (Dissolve) చేయబడును. మంత్రిమండలి అధ్యక్షుడగు ప్రధానమంత్రి సలహాపైననే రాజు అట్టి ఆజ్ఞపై న చేర్పాలు చేయునేగాని స్వతంత్రముగ నాజ్ఞాపింపడు. ద్వివ్యసంబంధ ఆర్థికవ్యవహారము లందల్లా కామన్సుసభవారికే అధికారముగలదు. ఒకసభ్యుని ఫిర్యాదువలనగాని, విజ్ఞాపనవలనగాని ఉపపాదనవలనగాని, కామన్సుసభలోనికి చర్చకు తీసికొనివచ్చుటకు వీలులేనివిషయమే లేదు. పార్లమెంటులోని ఉన్నతసభయగు ప్రభువుల సభయే ఇంగ్లాండుదేశమునందు, సామ్రాజ్యమందు, పరమోన్నతన్యాయస్థానము. సివిలు వ్యవహారధర్మమందు బ్రిటీషు దీవుల ఉన్నతన్యాయసభల తీర్పులపైన అప్పీళ్లను తీర్మానించు న్యాయసభ ప్రభువులసభయొక్క ఉపసంఘము (Lords of Appeal in Ordinary). దేశక్రోహములందు హత్యమున్నగు గొప్ప నేరములందును అందుకొర కన్యాయశిక్ష

శలిగించినందుకును ప్రభువులను విచారించు ఉన్నత (క్రిమినలు) న్యాయసభ ప్రభువులసభయే. కామస్సుసభవారు చేయు రాజ్యాంగనేరారోపణములందు (Impeachment) విచారణచేయు ప్రాధ్వీవాకులు ప్రభువులసభవారే.

ప్రజాప్రాణనిధ్యము:—కామస్సు సభలో ౧౮౩౨ కు పూర్వము ౬౫౮ సభ్యులుండిరి. ఇందు ౫౧౩ ఇంగ్లాండు వేల్సులకు, ౧౦౦ ఐర్లాండునకు, ౪౫ స్కాట్లాండునకు, ప్రతి నిధులు. అప్పుడు పనికిమాలిన గ్రామములకు బేచిరాకు గ్రామములకు ప్రతినిధిస్థానము లుండెను. అందువలన ధనము గలవారుగాని రాజుగారుగాని ధనము బలము నుపయోగించి తమ కనుకూలురగువారిని ఎన్నుకొనునట్లు చేయవీలుండెను. కొన్ని పట్టణములుకూడ కొన్ని కుటుంబముల చేతులలో నుండెను. ౫౦౦౦ పౌను లిచ్చిన నొకచిన్న ప్రదేశమునుండి ఒకని నెన్నుకొనునట్లు చేయుటకు వీలుండెను. గ్రామములలో కొన్ని పౌరులవిలువగలిగిన ఆస్తిగాని, కొంతశిస్తుగాని ఇచ్చువారికిని, పట్టణములలో కొంత అద్దె యిచ్చువారికిని, ఎన్నిక హక్కు లొసగుచు క్రమమైన నియోజకవర్గమును నిర్మించుటకు ౧౮౩౨ లో నొక సంస్కరణచట్టము చేసిరి. ఆస్తి నియమమును ౧౮౬౭ లో తగ్గించిరి. ౧౮౮౪ లో మరల కొన్ని సంస్కరణముల జేసినందున కామస్సు సభ్యుల సంఖ్య ౬౭౦ కి హెచ్చెను. ఐరోపా సంగ్రామానంతరము ప్రజల ఎన్నిక హక్కులను చాల నులభసాధ్యములుగ జేసిరి. ఆస్తి నిబంధనల నెల్ల తొలగించి ఎన్నిక ఫిరకాలలో

ఆరు నెలలు కాపురమున్న వారికిని, ఆరు నెలలు వ్యాపారము జేసికొనిన వారికిని, నియోజనాధికార మొసగబడెను. 30 సంవత్సరముల వయస్సు కలిగి పైన చెప్పబడిన నిబంధనలు పాటించు స్త్రీలకును, అట్టినియమములను బాటించు ఘనముల భార్యలకును గూడ నియోజనాధికార మొసగబడెను. ఇందు వలన బ్రిటిషాదీవులలోని, నియోజకులసంఖ్య ౮ లక్షలనుండి ౨ కోట్లకు పెరిగెను. ౧౯౧౯ లో నొక శాసనమువలన స్త్రీలు పార్లమెంటు సభ్యులు కావచ్చునని స్థిరపడినది. ఎన్నిక ఫిర్యాలుల సమానములుగ చేయబడెను. 20000 ప్రజల కొక ప్రతినిధి చొప్పున అభ్యర్థిస్తానముల నేర్పరచిరి. విశ్వవిద్యాలయము లకును ప్రాతినిధ్యము కలదు. ఇట్లు కామన్సు సభవారి సంఖ్య 202 కు పెరిగెను. (ఇంగ్లాండు వేల్సులకు 112౮, స్కాట్లాండు 2౪, ఇర్లాండు ౧౦౫) ఇందువలన ఆంగ్లసామ్రాజ్యమున సార్వజనిక ప్రాతినిధ్యమునకు మార్గము లేర్పడినది. ప్రజాప్రభుత్వము పరిపూర్ణస్వరూపము దాల్చినది. పార్లమెంటు సభ్యులకు సాలుకు ౪00 పౌనులు వేతన మియ్యబడును. వారికి పార్లమెంటు చర్చలందు స్వేచ్ఛ, స్వాతంత్ర్యము కలదు. ఐరిషు ఫ్రీ స్టేటు ఐడిపోయిన పిదప నిప్పుడు కామన్సు సభలో 1౧౫ సభ్యులున్నారు.

కాబినెట్టు మంత్రి మండలి :—బ్రిటీషు రాజ్యాంగమున సర్వాధికారములు పార్లమెంటునకే కలవనియు ఆచరణమున పార్లమెంటు సభ్యులలో కొందరు కాబినెట్టు మంత్రి మండలిగ కార్యనిర్వహణమును జేయుదు రనియు గ్రహించి

లిమి. ఈ కాబినెట్టుమంత్రీమండలి ప్రజాహితైకప్రభుత్వ మెట్లగునో చూడవలసియున్నది.

ఇంగ్లాండులోని ప్రజలలో అనాదినుండి యున్న లిబరల్లు కాన్సర్వేటివులు అరు రెండుపక్షములును, కార్మికవాదులగు లేబరుపక్షమువారును రష్యాసిద్ధాంతములను వాంఛించు కమ్యూనిస్టులును కలరు. సాధారణముగా మొగటి మూడు పక్షములే ప్రాముఖ్యము చెందినవి. వారిలో ఏ పక్షము వారి ప్రతినిధులు కామస్పృహకు హెచ్చుగ నెక్కుకొనబడుదురో ఆ పక్షమువారినాయకుని నృపాలు డాప్యనించి మంత్రీవర్గము నేర్పరచుచుని కోరును. ఆ నాయకుడే ప్రధానామాత్యు డగును. అంతట నతడు రాజకార్యములను పరిపాలించుటకు వలసినవారిని తన సహచరులను, అనుకూలరను చేర్కొనును. కొందరిను ప్రభుత్వసభనుండికూడ చేర్కొనును. వీరిలో స్వదేశవ్యవహారములు, విదేశవ్యవహారములు, యుద్ధవ్యవహారములు, నలినరాజ్యములవ్యవహారములు, భరితఖండ వ్యవహారములు, వాయువిమాన వ్యవస్థ, స్కాట్లాండు వ్యవహారములును చూచుమంత్రీలను రాజ్యాంగమంత్రీ లేక కార్యదర్శి (Secretaries of State) అని పిలుతురు. ఈ ఏడుగురుమంత్రీలును, నౌకావ్యవస్థాధ్యక్షుడు (First Lord of Admiralty) కోశాధ్యక్షమంత్రీ (Chancellor of Exchequer) లార్డు పెన్సిడెంట్ ఆఫ్ ది కవున్సిల్ అను అధికారియు, వర్తకబోర్డు అధ్యక్షుడు, విద్య ఆరోగ్య పరిశ్రమశాఖ మున్నగువాని పరిపాలనశాఖాధ్యక్షులు కొందరును, కాబి

నెట్టు కార్యనిర్వాహకమంత్రిమండలిలో సభ్యులుగ నుండురు. ఇప్పుడు కాబినెట్టులో ౨౧ మంది యున్నారు. దీనిలో చేరని మంత్రివర్గమువారు ముప్పదియైదుమందికి పైబడికలరు. కాబినెట్టు మంత్రిమండలి సభకు ప్రధానమంత్రియే అధ్యక్షుడు. వారు గృహస్యకార్యాలోచనము చేయుదురు. వారిచర్చలు తీర్మానములు ప్రకటింపబడవు. ప్రధానమంత్రి పరిపాలన శాఖలన్నిటిపైన అధికారము గలిగి వ్యవహరించును. తా నేదైన శాఖను ప్రత్యేకముగ చూచిన చూడవచ్చును; లేకున్న లేదు. కాబినెట్టువారి అభిప్రాయములను రాజుగారి కతడై తెలియబరచును. అట్లే మంత్రిమండలియొక్క అభిప్రాయములను అతడు స్వయముగ గాని అతని యిష్టప్రకార మింకొకరుగాని, పార్లమెంటువారికి తెలుపవలయును. మంత్రిమండలిలో ప్రధానమంత్రికిని తక్కినమంత్రులకును సరిపడనిచో అతడైన రాజీనామా నీయవలయును, లేదా ఆగెండవ యశ దైన రాజీనామా నీయవలయును. రాజీనామా నిచ్చిన మంత్రి కామన్సుసభలో తన అభిప్రాయములను వెల్లడించి ప్రధానామాత్యుని కాబినెట్టుయొక్క సలహాలను చిత్తుచట్టములను ఓడింపజేయుగలిగినచో నాప్రధానమంత్రియు తక్కిన మంత్రిమండలియు రాజీనామా నిచ్చి పరపులువదలుకొనవలసి యుండును. ఏలనన కామన్సుసభలో అధికపక్షమువారి సహాయము విశ్వాసములేని మంత్రివర్గము కార్యనిర్వాహణ సేయరాదను రాజ్యాంగసూత్రము ఆచారమువలన ప్రమాణధర్మమైనది. కామన్సుసభవారికి కార్యనిర్వాహకవర్గమువారు

తాబేదారులుగఁ నుండవలెను. కాబినెట్టుమంత్రముండలివారెల్లరు సమష్టిగ బాధ్యతనహించవలెను. అందువలన వారియందై కమత్యముంజిత్తీరవలెను. ఎవరి చిత్తము వచ్చినట్లు వారు వ్యసహరింపవలెదు. కామస్ససభ వారివిశ్వాసముగోల్పోయిన కాబినెట్టు మంత్రముండలి, శమ యభిప్రాయమే ప్రజాసమ్మతము బడయు సనియు, ఈ కామస్ససభ విలయమైనచో తమ కనుకూలపక్షమువారే కొత్త ప్రతినిధులుగ వత్తురినియు తాము వారి విశ్వాసము బడయగలుగుదుమనియు ధైర్యమున్నచో ప్రధానమంత్రీ రాజదగ్గరకుబోయి పార్లమెంటును విలయము (Dissolve) చేయుమని కోరును. అంతట మఱల కామస్ససభకు ఎన్నికలు జరుగును. అప్పుడు ప్రాతప్రభుత్వముమంత్రీమండలికి కొత్తసభలో గూడ అధిక సంఖ్యాబలము కలిగినచో వారినే మఱల మంత్రీస్థానముగా నియమించుటగాని కొత్తకాబినెట్టు మంత్రీమండలి నేర్పాటుచేయుమని కొత్తపక్షనాయకుని రాజు ఆహ్వానించుటగాని జరుగును. ఇట్లు దేశములోని ప్రజాభిప్రాయము, నియోజకవర్గమువారివలన కామస్ససభలో ప్రవేశించి బ్రీటీషు కాబినెట్టు ప్రభుత్వమును సమపురుషునిది. పార్లమెంటువారి చర్చి లెల్ల ప్రమరింపబడును. ప్రజలకు వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యము వాక్స్వాతంత్ర్యము, సమావేశస్వాతంత్ర్యము, ఉన్నందున నిర్భయముగ ప్రభుత్వపరిపాలనమును విమర్శింతురు. అందువలన ప్రజాప్రతినిధులు ప్రజాభిప్రాయముప్రకారము నడచుకొందురు. అట్లు చేయనిచో కొత్తఎన్నికలం దాపక్షమువా

రోడిపోవుదురు. అందువలననే బ్రిటిషుపార్లమెంటు ప్రభుత్వము పృజాప్రభుత్వ మైనది.

నియోజకవర్గము-పార్లమెంటుసభ్యులు:- ప్రభుత్వము ప్రజాప్రతినిధులకు బాధ్యతకలిగియెట్లు ప్రవర్తించునో అట్లే ప్రజాప్రతినిధులును జనసామాన్యమునకు బాధ్యతకలిగి ప్రవర్తించవలసియుండురు. ఇది ఆచరణమునందు చిత్రిముగా సంభవించుచున్నది. పార్లమెంటులో నెట్లు కాస్పర్శ్యేటివు, లిబరలు, లేబరుపక్షములు కలవో దేశములోని నియోజకవర్గములందును అట్లే ఆమూడు రాజకీయపక్షములును చిరకాలమునుండి ఏర్పడియున్నవి. ప్రతిపట్టణమునను వలైయుండునుగూడ నీ వివిధరాజరాజకీయపక్షములకు జెందిన సంఘములు కలవు. వీనికి పాలిటికల్ క్లబ్బులని పేరు. దేశములోని జనుల సంఘములం దేదో యొకదానియందు సభ్యులుగా నుండితీరుదురు. అచ్చటి ఆచారమునుబట్టి ఈ సంఘములో సభ్యుడు కానిది పార్లమెంటుకుగాని ఇతరసానికసంస్థలకుగాని అభ్యర్థిగా నిలుచుటకే వీలుండదు. అట్టిసంఘములద్వారా ప్రతినిధిగా వెళ్లినవాడా సంస్థలందు వీనియభిప్రాయమునుసారముగా ప్రవర్తించును. వీని యభిప్రాయములనే వెల్లడించును. వీని యిష్టానుసారముగనే వోటు నిచ్చును. ఇందుకు విరుద్ధముగా ప్రవర్తించేనేని వెంటనే తన ఎన్నికఫిర్కాలోని రాజకీయసంఘమువారి విశ్వాసమును కోల్పోవును. అంతట సతా సానుసభ్యత్వమునకును దానితోపాటు పార్లమెంటుసభ్యత్వమునకును నీళ్లు వడిలుకొని రాజీనామా నీయవలసినదే. ఇట్లు ప్రజాభి

ప్రాయమునకు పార్లమెంటుప్రతినిధు లెల్లప్పుడును కట్టువడి యుందురు.

సామాజ్యపరిపాలనము - పార్లమెంటు:— బ్రిటీషు రాజ్యాంగవిధానమును బట్టి ఆంగ్లప్రభుత్వమే సామాజ్య ప్రభుత్వమైనది. బ్రిటీషుపార్లమెంటుకు గల ప్రభుత్వ సార్వభౌమత్వ ప్రభుత్వగ మారినది. ప్రభుత్వ యనగా రాష్ట్రప్రజలెల్లరిపై ననుసంపూర్ణపరిపాలనాధికారము కలిగియుండు అంతరంగకస్వాతంత్ర్యము, పరరాష్ట్రములకు లోబడని బాహ్య స్వాతంత్ర్యము. ఎట్టి శాసనములను గాని నిర్ణయించుటకు నిర్మాణించుటకు పార్లమెంటువారికే సర్వాధికారములు గలవనియు పార్లమెంటువారి శాసనములను రద్దు చేయుటకు గాని వ్యధలు చేయుటకు గాని ఏ వ్యక్తికిని ఏ సంస్థకును సభికారము లేననియు కూడ గ్రహించితిమి. పార్లమెంటువారికే బ్రిటీషుప్రజలుని మకుటముక్తింద నున్న రాజ్యభాగములందెల్ల సార్వభౌమప్రభుత్వ కల దను రాజ్యాంగధర్మము స్థిరపడుటయు చూచితిమి. అయితే పార్లమెంటువారు తమ ప్రభుత్వ ఇంగ్లాండు రాజ్యమున చలాయించినట్లే సామాజ్య భాగములందును చలాయించుచున్నారా యనునది వేఱు సంగతి. పూర్వము చలాయించిరి; నేడు శిమ అధికారిములు పూర్వముగ గట్టిగ చలాయించినను లేకపోయినను ఆ యధికారము శిమకు కలదని ఇప్పటికిని వారు వాదించుచున్నారు. ఈ రాజ్యాంగమూత్రమును బ్రిటీషుసామాజ్యమందు ధర్మపరిపాలనము చేయుచు వచ్చిన ప్రాధ్వీవాకపరంపరయు అంగి

కరించి తమ తీర్పులందు ప్రమాణభర్తముగ జేసిరి. సామ్రాజ్యములోని దేశములందలి ఉన్నతన్యాయస్థానములపైను అప్పీళ్ళను తీర్మానించునధికారము గల బ్రిటిషుప్రీవీ కవున్సిలువారును దీనిని సిద్ధాంతీకరించియున్నారు. సామ్రాజ్యపార్లమెంటువారి సార్వభౌమప్రభుత్వము పురస్కరించుకొనినప్రభుత్వాధికారములు బ్రిటిషుసామ్రాజ్యమునందలి అన్ని భాగములపైన నొకేరీతిగ లేవు. అవి ఆయా దేశములరాజ్యాంగస్వాతంత్ర్యములను బట్టి హెచ్చుగని స్వల్పముగను నున్నవి.

ప్రీవీకవున్సిలుసభ:—ప్రీవీకవున్సిలు ఆంగ్లరాజసభ. రాజునకు నిరంకుశాధికారము లుండిన కాలమున దీనికిని ఆయన చిత్తానసారముగ నొసగబడిన రాజకార్యాలోచన ధర్మపరిపాలనాధికారము లుండెను. రాజు ధర్మబద్ధుడైన పిదప దీని అధికారములును పోయినవి. అయితే ఇదిస్వరూపముతోనిలిచి కొన్నివనులకు తోడ్పడుచున్నది. ప్రీవీకవున్సిలులో నిండరుసభ్యులుండవలయునను నియమము లేదు. ఇంతమంది సమావేశము కావలయునను “పూరికసంఖ్య” నియమము (Quorum) ను లేదు. పరిచేషీయుడు కానట్టి బ్రిటిషుపౌరు నెవ్వరినైనను ప్రీవీకవున్సిలుసభ్యుడుగ రాజు చేయవచ్చును. మన రైట్ ఆసరిబుల్ శ్రీనివాస శాస్త్రి గారిట్లు చేయబడిరి. తన శక్తివంచనలేక రాజుకు మంచి సలహా నొసగెదనని ఆసభ్యుడు ప్రమాణము చేయ వలయును. ఆలోచనలు సలహాలు రహస్యముగ నుంచుటకు

బాధ్యుడు, రాజు ఈ సభ్యులను తనచిత్తముచొప్పున పదభిష్టులను చేయవచ్చును. ఆచరణమున ప్రీవీకవున్సిలులో ౨౫౦ మంది సభ్యులు ఉండురు. ప్రాతకాలిన్సెట్టు మంత్రిమండలిలోని మంత్రులు, ప్రొస్తుతమంత్రులు, ఆర్చిబిషప్పు లసబడు మతాచార్యు లిరువురు, భూతపూర్వ ఉన్నతన్యాయాధిపతులు (Ex-Judges) ప్రొస్తుతన్యాయాధిపతులు, సైనికరాజకీయ విషయములలోను ఇతరవిధములుగను ప్రాముఖ్యత గడించిన పురుషులును, సభ్యులుగ నియమింపబడుదురు. రాజ్యాంగ ఉద్యోగధర్మములనుబట్టి నేడు ప్రాతకాలిన్సెట్టుమంత్రియు ప్రీవీకవున్సిలు సమావేశమునకు పిలువబడును. అట్లే ఆంగ్ల ప్రధానన్యాయాధిపతి (Lord Chief Justice) యు పిలువబడును. న్యాయాధిపతులు, ఆర్చిబిషప్పులు, లండను బిషప్పులు సమావేశమునకు పిలువబడుదురు. వీరిని దుష్ప్రవర్తనకు తప్ప, పదభిష్టులుగ చేయరాదు. ఈ సభలో వివిధరాజకీయపక్షములనా రుండుటవలన ప్రీవీకవున్సిలు పూర్తిగ సమావేశ మైనచో ఏ పనియు జరుగదు, అయితే రాజు సభ్యులందరను పిలువవలె నను నియమము లేనందునను, రాజ్యాంగఆచారమును బట్టి కొద్దిమందినే పిలువవలె నను నియమ మున్నందునను, సాధారణముగ పూర్తిసభ కూడదు. నేడు రాజునకు మిగిలిన రాజ్యాంగవిశిష్టాధికారములు (Prerogatives) ఈ సభాయుతుడగురాజు చేసినట్లే ఎంచబడుచున్నవి. నిజముగ ధర్మోద్ధు డగు రాజేదో యొకరి యాలోచన లేనిది ఎట్టిపనియును జరుపరాదు గదా !

అందువలన రాజ్యాంగశాఖలమంత్రులలోను ముఖ్యాధికారులలోను కొంతరినలహా వుచ్చుకొనకుండా ఏ పనియూచేయడు. అనేకవ్యవహారములు పార్లమెంటుశాసనములవలన గాకరాజ్యాజ్ఞలవలననే జరుగు నియమము లాంగ్లరాజ్యాంగవిధానమున ఆధారమైనది. సభాయుతుడగు రాజు (King in Council) నకు శాసనములవలన నివ్వబడిన అధికారములు, రాజ్యాంగమంత్రులకు శాసనములవలన నివ్వబడిన అధికారములు, రాజు ఆచరించుట యెట్లు? ప్రీవీకపున్సిలు లోని గౌరవనీయభ్యులకు సమావేశపడి “ప్రీవీకపున్సిలు సభాయుతుడగు రాజ్యాజ్ఞ” అను నొక ఆజ్ఞాపశ్చిము సంపుట. ఈ ఆజ్ఞాతెల్ల ఆయావ్యవహారములకు సంబంధించిన రాజ్యాంగ మంత్రియే తన కార్యస్థానమున నిర్ణయించేయును. అయితే ఆచారములకు వ్యతిరేకముగ మంత్రియే ప్రకటించినచో వానికి గౌరవ ముండదు. ఉదాహరణమునకు అధినివేశములలోని గన్నగుజనరలుకు పంపు (Instrument of Instructions.) వ్యవహారాన్నినాగా ప్రజ్ఞాపనపత్ర) మిట్లైనవలన రాజ్యాంగ మంత్రిచే నాయుచేయబడి. సభాయుతు డగురాజముదిక దాల్చి రాజ్యాజ్ఞ యగును. పూర్వము ప్రీవీకపున్సిలు కుండిన ధర్మపరిపాలనాధికారములలో చాలవరకు పోయినను ఇది దేశాంతరాజ్యములండిలి న్యాయసభలపైన పరమోన్నత అప్పీలుకోర్టుగ నిలిచియున్నది. మొదట అట్టిరాజ్యములు బహు స్వల్పములుగ నుండి, ప్రపంచమున నాలుగవ వంతుభూమి, ప్రజలు, గల విశాలసామ్రాజ్య మయ్యెను.

౧౮౩౩ వరకును ప్రీవీకృన్సిలు సభ వారిలో పూర్వము గొప్ప న్యాయాధిపతులుగ పనిచేసినవారే వలసరాజ్యముల న్యాయసభల తీర్పులపైను వచ్చిన అభియోగములను పునర్విమర్శ చేయునొండొకటి. ఆసంవత్సరము ను చేయబడిన శాసనమునలను ప్రీవీకృన్సిలు సభలో నొక ఉపసంఘమును "జూడిషియల్ కమిటీ" అనుచేరున స్థాపించి అందు ఇది వరకు ఉన్న న్యాయాధిపతులుగ నొండొకరిని వారినిగాని, ప్రస్తుతమున్న వారినిగాని సభ్యులుగ నియమించుటకును, నా గే ఆయభియోగములను పునర్విమర్శ చేయునట్లును, శాసించిరి. ౧౮౭౧ లో వేశ్టము లిచ్చి నలుగురు సభ్యుల నీ ఉపసంఘమును ప్రొవీన్సివాకులుగ నొందుటకు నియమించిరి వానిని లార్డ్స్ ఛాంబ్లరుగ కలిపి ఆ ప్రీవీకృన్సిలు కోర్టు వారిపనులెల్ల చూచునుండును. ఈ నలుగురును తరువాత ప్రభువులసభ వారి పరిమోన్సిల్ న్యాయసభయందును ప్రొవీన్సివాకి సభ్యులు (Lords of Appeal in Ordinary) గ నొందుటవలన ప్రభువులసభ వారి ప్రీవీకృన్సిల్ న్యాయసభయందును, వలసరాజ్యములపైను పరిమోన్సిల్ ధర్మపరిపాలనసభ యగు ప్రీవీకృన్సిలు సభయందును, ఒకే సభ్యులగుట తటస్థించినది. ఈ న్యాయసభ వారు వలసరాజ్యముల తీర్పులను భాయపడుచుచుగాని తీర్పువేయుచుగాని చేసిన తీర్మానము రాజున కిచ్చు సలహాకాపమును దాల్చును. అంతట ఆ తీర్పు ప్రకారము ప్రీవీకృన్సిలు సభాయతుడగు రాజు ఒక ఆజ్ఞను ప్రకటించును.

న్యాయపరిపాలనము:— ఇంగ్లాండులోని ధర్మశాస్త్రమును పరిపాలించువా రిందుకొరకు నియమింపబడు న్యాయాధిపతులే. లండనుపట్టణమున నొక హైకోర్టు కలదు. ఈ ఉన్నత న్యాయస్థాన మచ్చటి సివిలుచావాలను విచారించును. దీని తీర్పులపైన డెండులప్పీలుకోర్టులు కలవు. అన్ని కోర్టులతీర్పులపైన పరమోన్నతన్యాయస్థానమగు ప్రీభువులసభ అప్పీళ్లును విమర్శించును. కేంగుబెంచి డివిజను జడ్జిలనబడు న్యాయాధిపతులు సంచారిముచేసి కొన్నిచోట్లందు గలన్యాయస్థానములలో దేశములోని ఇతరప్రాంతములందలి సివిలుచావాలను విచారింతురు ఇతర చావాలను విచారించుటకు వివిధ కోర్టులు కలవు. క్రిమినలు అభియోగములలో హైకోర్టు న్యాయాధిపతులే సంచారిము చేయుచు కొన్నిచోట్ల పరివేష్టించి, బహిరంగన్యాయసభలయందు ముద్దాయిలపైనగల నేరములను విచారిణము సలుపుదురు. ఈ సంచారి సమావేశములకే 'అస్సైజస్' అని పేరు. ఇదిగాక చిన్నవ్యవహారములు వివిధ దండవిధాయి న్యాయసభలు విచారించును. న్యాయసభలందు న్యాయాధిపతి యధ్యక్షత వహించును. ఆయనకు న్యాయవిచారిణమున సహాయము చేయుటకొరకు పండ్రెండుగురు "ప్రొమాణపురుషులు" కూడ ఆహ్వానింపబడుదురు. వీరిని జూరీ సభ్యులందురు. పెద్ద నేరములెల్ల న్యాయాధిపతులే విచారింపవలయును. చిన్న నేరములను విచారించునది స్థానిక గౌరవ దండవిధాయి లేక మేజిస్ట్రేటు. ఒక నేరము తాను విచా

రింపతగినదా లేక న్యాయాధిపతి విచారింపతగినదా యని తీర్మానించు నధికారియు మేజిస్ట్రేటు.

ఆంగ్లధర్మపరిపాలనమున న్యాయవిచారణపద్ధతి లేక వ్యవహారిధర్మము చాల ప్రాముఖ్యత వహించినది. దీనికి కారణము లేకపోలేదు. ముద్దాయికి న్యాయము జరుగవలె నన్నచో నిష్పక్షపాతమగు విచారణ జరుగుట యావశ్యకము. ఇందుకొరకు కొన్ని ధర్మసూత్రము లాచారమువలన ధర్మ ప్రమాణము లై నవి. ముద్దాయిపైన ఆరోపింపబడిన నేరము ఋజువు చేయబడువరకు నతడు నిర్దోషియనియే యెంచవలె నను ప్రధానసూత్ర మొకటి స్వజననస్మృతము నడసినది. ఆంగ్ల దేశమున నెవ్వరిని అక్రమముగా నిర్బంధింపరాదను నియమముకూడ కలదు. నేరమునుగూర్చిననిజానిజములు న్యాయ సభయందు విచారిచి తీరవలయు నను నియమమును గూర్చి మతియు విచారణ జరుపునప్పుడు చేరారోపణము చేయబడిన ముద్దాయికి, తాను నేరము చేయలేదని స్థిర పరచుకొనుటకు అన్నివిధములుగూ అవకాశములు నీయవలెను. పోలీసువా రెవరిపైన నైన ఒకజిల్లాలో నేరసాసనము చేయు నప్పుడు, ఆ జిల్లాలోని నియోజకవర్గము వారిలో లాస్లు వేసి ఎన్నుకొనబడిన “గ్రాండ్ జూరీ” అనబడు సభ్యులయెదుట పెట్టవలెను. మేజిస్ట్రేటువలెనే వారును ముద్దాయిపైన ఆరోపింపబడిన నేరమునుగూర్చిన కారణములు విని ఆ యభియోగము విచారిణయోగ్యమగునా కాదా యని విమర్శించి తీర్మానించుదురు. వారు విమర్శయోగ్యమనినచే ఆ ముద్దా

యని అచ్చటికి దగ్గరగనుండు సంచార న్యాయసభయొక్క ముఠాసటి సమావేశము నెదుట హాజరు పెట్టుదురు. లేనిచో ఆ ముఠాయని వదలిపెట్టవలసినదే.

జూరీవిచారణ:— చాలస్వల్పపు వ్యవహారములందు తప్ప అన్ని విచారణములందు న్యాయసభలో న్యాయాధిపతికి సహాయము చెయుటకొరకు ఆహ్వానింపబడు ౧౨ గురు సామాన్యపురుషులకు జూరీసభ్యు లని పేరు. సంచారన్యాయసభ సమావేశమున వారును పరివేష్టించి న్యాయవిచారణ చేయుదురు. ముఠ్ఠాయినైన గల అభియోగమును రుజువుచేయు భారము పిర్యాదీని. ఫిర్యాదీతెచ్చిన సాక్ష్యమెల్ల బహిరంగ సభలో విచారింపబడును. మనదేశమునందువలెనే న్యాయవాదులుగాని ముఠ్ఠాయిగాని అడ్డుప్రశ్నలను వేయుదురు. తరువాత సాక్ష్యనాధిసములనుగూర్చియు, ఆ నేరమునకు వర్తించు ధర్మతత్వమును గూర్చియు, నిష్పక్షపాతమగు రీతిని న్యాయాధిపతి జూరీసభ్యులకు తెలియునట్లు విశదపరచును. అటుపిమ్మట నీ జూరీసభ్యులు ఒక గదిలోనికిపోయి తమలో తాము ముచ్చటించుకొందురు. కొంతసేపటికి మఱల న్యాయసభలోనికి వత్తురు. అప్పుడు న్యాయాధిపతి ముఠ్ఠాయి దోషి యా నిర్దోషి యా అని వారి నడుగును. అంతట వారేకగ్రీవముగ నిర్దోషి యనినచో వెంటనే విడుదలచేయును. దోషి యనినచో వానికి న్యాయశాస్త్రప్రకార మెంతశిక్ష విధింపతగునో యోజించి అట్టిశిక్షను విధించును.

శిక్షితుడు అప్పీలుచేసికొనుటకు అవకాశము కోరి నచో అట్టి అవకాశము కలదు. అంతట నాయభియోగము ఉన్నత న్యాయ సభ (ఉన్నత న్యాయస్థాన అప్పీలుశాఖ) వారివలన పునర్విమర్శ చేయబడి నిర్దోషియని ఆకోర్టుచారెంచి నచో నతనిని విడుదలచేయవచ్చును. పెద్దసివిలుదావాలలో ఉన్నతన్యాయసభవారి అప్పీలుశాఖ తీర్పుపైన ఇంగ్లాండులోని ప్రభువులసభవారే పునర్విమర్శనచేయు పరమోన్నతన్యాయసభగా వర్తింతురు. ఆచరణమున అందరు ప్రభువులుగాక ప్రభువులసభలోని కొందరు సభ్యులొక ఉన్నత న్యాయసమితిసభగా తీర్మానింతురు. యువక అపరాధులు (Youthful Offenders) ఒక ప్రత్యేకన్యాయసభయందు విచారింపబడి, దోషులుగ పరిగణింపబడినచో సంస్కారకారాగారముల కంపబడుదురు.

అభియోగవిచారణమున జూరీసభ్యులకు గల అధికారములవలన న్యాయపరిపాలన నిష్పక్షపాతముగను, న్యాయ్యముగను నున్నది. ఒక న్యాయాధిపతి పౌరపాటుపడవచ్చును. ఇష్టానిష్టము బుండవచ్చును. రాజకీయాభిప్రాయములవలన పక్షపాతమునకును ప్రభుభక్తిపరాయణత్వమువలన అధికారపక్షమువహించు పద్ధతికిని లోబడవచ్చును. అందు ముఖ్యముగ ప్రభుత్వమువారికి సంబంధించిన రాజకీయనేరములందు న్యాయాధిపతులకు స్వాతంత్ర్యము, స్వేచ్ఛ, తక్కువ కావచ్చును. కార్యనిర్వాహక శాఖయు న్యాయపరిపాలనాశాఖయు ఒకే ఉద్యోగులందు గల భరతఖండమున నీ లోపములు బాగుగ

కనబడుచున్నవి. జూరీసభ్యు లన్ననో పరమార్థచింత ధర్మ వివేచనగల సామాన్యపౌరులు. వా రొకరి నొకరులు కారు. ప్రభుత్వమువారి తాబేదారులును కారు. అందు వలన దోషనిర్ణయమున వారియభిప్రాయము పక్షపాతరహితమై, నిర్భయత గలిగి, స్వబుద్ధికి సామాన్యబుద్ధికి న్యాయముగను ధర్మముగను తోచినదే అయియుండును. ధర్మపరిపాలనము నిష్పక్షపాతముగ నుండుటయే గాక జన సామాన్యమునకు సులభసాధ్యముగ నుండవలయును. మరియు ప్రభుత్వమువారి నిరంకుశాధికారములకు లోబడనిదిగను, ప్రజలు శరణువేడినంతటనే ప్రభుత్వమునంజి సైతము వారిని రక్షించి న్యాయము గయచేయునదిగను నుండవలయును. న్యాయపరిపాలనమునకు స్వేచ్ఛాస్వాతంత్ర్యము లుండనిచో సది సింపనేరదు.

ఇంగ్లాండులో రాజ్యాంగధర్మపరిణామమందొదిది సిద్ధించినది ఇంగ్లాండులో మొదట రాజులు నిరంకుశముగ పరిపాలించినదినములలో న్యాయాధిపతుల జీతబతైములకు వారి నాశ్రయింపవలసి వచ్చుచుండెను. మరియు న్యాయాధిపతుల సహకరణములుగ బెరుగించి ధర్మభంగము కావించుట కవకాశము లుండెను. ఆంగ్ల పార్లమెంటుయొక్క ప్రభుత వద్దలి ప్రజా ప్రభుత్వము పరిపూర్ణత జెందుకొలది ప్రజల స్వాతంత్ర్యములను కాపాడుముఖ్యసాధనములు న్యాయసభలని గ్రహించి వానికి సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యము స్వేచ్ఛ అధికారబలము లొసగబడినవి. కొన్ని శాసనములందు అవి స్పష్టికరింపబడి

నవి. నిష్పక్షపాత మగు జూరీవిధానము స్థిరపరుపబడినది. 1870 లో నొకశాసనమువలన సత్ప్రతినిధి కలిగిన న్యాయాధిపతులు యావజ్జీవము జడ్జీలుగ నుండవచ్చుననియు, వారి జీతములు నిశ్చితములై క్రమముగ నొసగబడవలెననియు, పార్లమెంటు ఉభయసభల వారు నేకగ్రీవముగ కోరిననే బ్రిటిషు నృపాలుడు వారిని తీసివేయవచ్చుననియు, శాసించబడినది. అందువలన నేటి న్యాయస్థానములు స్వతంత్రవిల్లికోర్టుల ధర్మ సంస్థాపనాధికారములను కలిగి స్వేచ్ఛగ న్యాయపరిపాలన చేయగలుగుచున్నవి. ప్రజాభిప్రాయమునకు, ప్రభుత్వము, తప్ప వారు భయపడవలసిన పనిలేదు. రాజేంద్రుని తప్పుపని చేసినచో రాజును విచారించ వీలులేకపోయినను ఆయన మంత్రులను విచారించి శిక్షింపవచ్చును. రాజుగూడ ధర్మబద్ధుడైనందున ప్రజాప్రభుత్వము పరిపూర్ణత జెందినది.

ఆంగ్లప్రజల స్వాతంత్ర్యములు:—ఆంగ్లరాజ్యాంగ ధర్మములనలెనే, ఆంగ్లప్రజల సార్వజనికస్వత్వములును, లిఖిత రూపము దాల్చకయే ఆచార ధర్మ ప్రమాణము పొంది యున్నవి. ఆంగ్లప్రజలస్వాతంత్ర్యములు వారి రాజ్యాంగము నందే యుండియున్నవి. వారి రాజకీయ జీవనమున బాధా న్యత నహించిన ఎన్నిక హక్కు, వారి స్వేచ్ఛాస్వాతంత్ర్యములను గానాడు ముఖ్యసాధనముగా నున్నది. ప్రధాన ప్రభుత్వసంస్థ యగు పార్లమెంటునకు, ప్రతినిధుల నెన్నుకొను నియోజనాధికారము, సామాన్యప్రజల కున్నందున, సామాన్య వ్యక్తులయొక్క స్వాతంత్ర్యము రాజ్యాంగమునందు స్థిర

భూతమైనది. వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యమును గూర్చినహక్కుల విషయమై సామాన్యజనులు పలుకుబడి కలిగియున్నారు.

ఆంగ్లధర్మపరిపాలనము, సామాన్యధర్మమును, వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యమును కాపాడుటకు తోడ్పడుచున్నవి. న్యాయాధిపతులు ప్రభుత్వమునకు తాబేదారులుగాక స్వతంత్రులై యున్నందున పరిపాలకవర్గమువారి నిరంకుశచర్యలను నిర్భయముగా విమర్శించి విచారణలందు తీర్పులు చెప్పగలుగుచున్నారు. ప్రభుత్వమువలన ప్రజల కేయన్యాయములును జరుగకుండగా న్యాయస్థానములు కనిపెట్టి చూచుచుండుటకు నవకాశము కలిగినది. మఱియు క్రిమినలువిచారణలందు ముద్దాయి నేరము చేసినో లేదో అని నిర్ణయించువారు న్యాయాధిపతిగాక ఆయనతో న్యాయసభయందు పరివేష్టించు పండితులగురు సామాన్య పెద్దమనష్యులై యున్నారు. ఈజూర్నభ్యులను జిల్లాలోని ప్రజాసభలు నియమించుచుండును. వీరు దోషియని నిర్ణయించనిచే న్యాయాధిపతి ముద్దాయికి శిక్షవిధింపరాదు. అందువలన నేరముచేసినవాడు సామాన్యుడైనను, ప్రభుత్వాధికారియైనను అతని చర్యలు విమర్శించువారు సామాన్యపౌరులే యైయున్నందున సిష్టత్ పాతముగా దోషనిర్ణయము జరుగుటకు వీలుకలుగుచున్నది.

‘వారంటు’ అనగా కోర్టువారియొక్కగాని ఇతరఅధికారి యొక్కగాని అధికారపత్రము లేనిది, ఎవ్వరిని నిర్బంధింపరాదనుసూత్రము సామాన్యధర్మముగా నున్నది. అట్లేవ్వరైనను నిర్బంధింపబడినచో హైకోర్టువారిదగ్గర

ఎవ్వరైనను హేలియన్ కార్పన్ అనబడు ఆజ్ఞను పొంద వచ్చును. అట్టి ఆజ్ఞ నివ్వగనే చెఱసాలాధికారిగాని నిర్బంధకుడుగాని నిర్బంధితుని కోర్టుకు హాజరుపరుపవలెను. అంశట పైకోర్టువారు విచారించి, నిర్బంధమునకు సరియైన కారణము లేనిచో వెంటనే విడిచిపెట్టెదరు. తగు కారణముండి సామాన్యనేర మారోపింపబడియున్నచో జామీనుపుచ్చుకొని విడుదల చేయవలెను. పెద్దనేర మారోపింపబడియున్నచో న్యాయసభవారు పరివేష్టించు ప్రధమసమావేశముననే విచారించునట్లును, అట్లు విచారించనిచో జామీనుపై విడుదలచేయునట్లును, రెండవ సమావేశమందు గూడ విచారణచేయనిచో అసలే విడుదల చేయునట్లును తుర్తర్వాజేయుదురు. ఈ ఆజ్ఞప్రకారము జరుపబడనిచో పైకోర్టువారికి మఱిల మనవిచేయుటకు ముద్దాయికి హక్కుకలదు. అక్రమనిర్బంధము చేసినవానిపైపను చేయించినవానిపైపను క్రిమినలు చ్యాయు సివిలుఅభియోగమును జరిగించవచ్చును. ఇట్లు వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యము కాపాడబడుచున్నది.

వాగ్దాచనా ముద్రాణ ప్రకటనముల స్వాతంత్ర్యమును సమావేశస్వాతంత్ర్యమును గూడ సామాన్యధర్మమును బట్టి ప్రజల కేర్పడియున్నవి. అసగా ఇతరులకు హాని కలిగించు నట్టిమాటలు, రచనలు, ప్రకటనలు, చర్యలు, చేసినవా రితరులవలన సివిలుక్రిమినలుచర్యలకు బాధ్యులగుదు రను సామాన్యసిద్ధాంతమును బట్టి, అట్టిబాధ్యత తప్ప ఇందును గూర్చి ప్రత్యేకముగా వేరే నిరోధకశాసనము లేవియు

చేయబడలేదు. ముద్దాయి తనతో సమానస్థితిగతులు గల పండ్రిండుగురు సజాతీయగృహస్థులు హర్షించి మన్నింపగల కార్యములెల్ల చేయవచ్చును; సంగతులు పలుకవచ్చును, వ్రాయవచ్చును, ముద్రించి ప్రకటింపవచ్చును. ఇందువలన వ్యక్తిదూషణమున కెట్టి చిక్కులు గలవో అట్టి చిక్కులే ప్రభుత్వదూషణమునకును నుండునుగాని అంతకన్నవి అధికభయస్పగములు సాధికరగ్రహణములు సగు దోషములు కాజాలవు.

తమ యభిప్రాయములే జనసామాన్యము కలిగి యున్నారనియు, వారు హర్షింపగలరనియు, ధైర్యమున్నచో ప్రభుత్వమునుగూర్చి నిర్భయముగా నెంత తీవ్రవిమర్శనలుపైసను చేయవచ్చును; ప్రకటింపవచ్చును. ఇందువలన నిజముగా ప్రభుత్వచర్యలు ప్రజలకు దుచింపనికాలమున నెంత రాజదోష హఠామాటల నాడననుగూడ జారీసభనారు దోషనిర్ణయము చేయరు. అంగధర్మమునుబట్టి శాస్త్రవిరుద్ధములును, న్యాయ నిబంధనల నుల్లంఘించునట్టియు, చర్యలను గూర్చి న్యాయస్థానములందు కేసులుపట్టి విచారించవలెనేగాని, ఎన్నడో ఏదో నిబంధన నుల్లంఘింప గలడని ఒక వ్యక్తియొక్క వాగ్విచనముద్రాణ ప్రకటన వ్యక్తి స్వాతింశ్యములను నిరోధింపరాదు. అందువలన నాదేశమున ముద్రణాలయములకు పత్రికలకు లై సెన్సులు, నిరోధములు, అధికారులతనిభి, 'సెన్సారుషివ్వు' మున్నగు నాటంకములు లేవు. ప్రకటనలను నిషేధించుట, పుస్తకములను పట్టుకొనిపోవుట ఆచారములేదు.

ఇంగ్లాండులో వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యమునుబట్టి ఒకవ్యక్తియి
తరులహక్కులకు భంగము లేకుండగను, ఇతరుల ఆస్తిపై న
అక్రమపరివేశము చేయకుండగను, తన యిచ్చనచ్చినచోటికి
పోవుటకు, ఉండుటకు, అభిప్రాయములు ప్రకటించుటకు,
నెట్లు హక్కు కలిగి యున్నాడో అట్లే వలువురు వ్యక్తులు
వ్యప్తిగను సమప్తిగను కూడా అట్టి హక్కులు కలిగియు
న్నారు. ఇందువలన స్వేచ్ఛగా నిర్దిరోధముగా బహిరంగ
ముగా సమావేశమై సభలు చేసికొనుహక్కులు స్థిరపడి
యున్నవి. ఏదో యొక న్యాయనిబంధన నుల్లంఘించినగాని ఒక
వ్యక్తి యెట్లు సివిలుక్రైమినలుచర్యలకు పాత్రుడు కాడో అట్లే
ప్రజలసమావేశములు నందుకు పాత్రములు కావు. అక్రమపు
బనులు చేయుటగాని, దౌర్జన్యపుపద్ధతులతో నేరము లొన
రించుటగాని, శాంతికి భంగము కలిగించుటగాని, ఉద్దేశముగా
కలిగి అట్టి యకృత్యమేదో యొకటి జరిగిననే అది అశాస్త్రీయ
మగును గాని, ఎన్నడో జరుగునను నూహతో దాని నెవ్వ
రును సశాస్త్రీయ ముటకు వీలులేదు; నిషేధించుటకును వీలు
లేదు. సమావేశస్వాతంత్ర్యమును ప్రజలు దుర్వినియోగము
జేసి అశాస్త్రీయపుబనులు జరిగించినచో నా సమావేశములోని
ఆయా వ్యక్తులు, నిరోధమునకు, అభియోగమునకు, శిక్షలకు,
పాత్రు లగుదురు. అక్రమపుబనులు జరుగుచున్నప్పుడే అధి
కారులు వానిని నివారించుటకు తగువిధములుగా ప్రయ
త్నించి, ఇక నిర్బంధప్రయోగము, బలప్రయోగము, చేయకుం
డగా దానిని నాపుటకు వీలులేదని స్పష్టపడినప్పుడే, అవసర

మైనంత మాత్రను నిర్బంధము, బలము, సుపయోగించి
వానిని నివారించవలెను. వ్యక్తులవిషయమునను సభను చెడర
గొట్టుటలోను కూడ ఇదేపదలో అట్లు చేయుటకు ముందు
మేజిస్ట్రేటు, పోలీసువారు, సభను సౌచ్ఛరింపవలెను. ఈ చర్య
యం దేమాత్రము మారినను పోలీసులధికారులు సివిలుక్రిమి
నలుచర్యలకు బాధ్యులగుదురు. ప్రతిఅభియోగమునందును
పోలీసువారిచర్యలయొక్క ధర్మాధిగమములను గూర్చియే న్యాయ
స్థానమువారు యోచింతురుగాని ముద్దాయిప్రతినిధుల యొక్క
ధర్మాధిగమములను గూర్చికాదు. పార్లమెంటువా రేదైన
ప్రత్యేక శాసనముజేసిన తప్ప దేశములోని నామాన్యధర్మ
మున బట్టి విహిరంగసభ లేక సమావేశము, ఏ రాజ్యాంగ
మంత్రియొక్క ఆజ్ఞనలనగాని, ఏ ప్రభుత్వాధికారి లేక ఏమే
జిస్ట్రేటుయొక్క ఉత్తరువునుబట్టిగాని అశాస్త్రీయము కాజా
లదు. దాని నెవ్వరు నిషేధింప వీలులేదు. అందువలన ప్రభు
త్వచర్యలను లిఖిత వాగ్దానముగాను, లేక సభలయందును,
ప్రజలు నిర్భయముగా ఖండింపగలుగుచున్నారు.

ప్రజలు తమకష్టనిష్ఠురములను తెలుపుకొనుటకు ప్రభు
త్వమునకు ఫిర్యాదుచేసికొనుటకు 'బిల్ ఆఫ్ రైటు' అనబడు
స్వాతంత్ర్యప్రకటన శాసనమువలన స్థిరపడినది. వాగ్రచనా
ముద్రణ ప్రకటన సమావేశ స్వాతంత్ర్యము లిందుకు తోడ్పడు
చున్నవి.

పూర్వమువలె ప్రభుత్వము శాశ్వతముగా నొక ప్రతిష్ఠిత సైన్యమును చేతిక్రింద నుంచుకొని ప్రజల నణచుటకు నేడు వీలులేదు. సైనికవ్యవస్థ ఎప్పటికప్పుడు పార్లమెంటు వారే మంజూరుచేయవలసియున్నది.

ఇట్లు సార్వజనికములగు హక్కు లింగ్లాండులో నామాన్యధర్మసూక్తిములుగా స్థిరపడియున్నవి. ఇంగులకు విరుద్ధముగా ప్రభుత్వమువారు జరిగించవలె నన్నచో సందుకొరకు ప్రత్యేక శాసనములు చేయవలసియుండును. ఉదాహరణము సకు యుద్ధములు, అశాంతి ప్రబలియున్నప్పుడు దేశములోని ఆందోళనపరులను, ప్రభుత్వవిరోధులను నిర్బంధింపవలె నన్నచో హేబియస్ కార్పస్ హక్కు తాత్కాలికముగా రద్దుచేయు శాసనమును ముందుగా చేయవలెను. ఇట్టి నిరోధక శాసనములు పార్లమెంటులో ప్రవేశపెట్టినప్పు డవి ప్రజాప్రతినిధుల విమర్శకు గుటియై మార్పుజెందును. ఇట్టి ఆపద్ధర్మమున గావింపడిన శాసనములను ఘోరస్కరించుకొని చేయబడిన చర్యలకు ప్రభుత్వోద్యోగులు సివిలు క్రిమినలు చర్యలకు, బాధ్యులు గాకుండగా కొన్నాళ్ల కాలక'ఇండెమిటీ' చట్టము అనగా క్షమాపణచట్టము కూడా ప్రవేశపెట్టబడును. అప్పుడును ప్రభుత్వచర్యలు విమర్శింపబడును.

విజ్ఞానచండికాగ్రంథమాల ౪౦.

అధినివేశ స్వరాజ్యము. (DOMINION STATUS)

దిగవల్లి వేంకటశివరావు,
చారుకుపల్లి వేంకటప్పయ్య.

తెలుగు : ఆంధ్రగ్రంథాలయ ముద్రాక్షరశాలయము
క. కోదండరామయ్య గారిచే ముద్రింపబడినది.

౧౯౩౩

అన్ని హక్కులు గ్రంథకర్తలవి.

అధినివేశస్వరాజ్యము.

విషయానుసరించుచుండిత.

అధ్యాయము

పుటలు

౧. అధినివేశ స్వరాజ్యము.

౧-౧౩.

‘డొమినియన్ షీట్స్’ అనగా ‘నేమి? అధినివేశ స్వరాజ్య స్వరూప స్వభావముల నిర్వచనము. బ్రిటిషుసామ్రాజ్యమున ఇంగ్లాండుతోపాటు సహమాన గౌరవముగల స్వయంత్ర ప్రజాప్రభుత్వ రాజ్యము లగు కనడా మొదలగు అధినివేశముల రాజ్యాంగములయొక్క ప్రధానలక్షణము లేమి? ప్రజాప్రభుత్వాధికారములు; ఎర్లమెంటుప్రభుత్వము, ధర్మసరిగ్గా లనము, అధినివేశ స్వరాజ్య ‘ప్రభుత్వ’ (Sovereignty). “షెప్టు మినిస్టర్స్” రాజ్యాంగ చట్టము (౧౯౩౧) - పరిపూర్ణప్రభుత్వము.

౨. బ్రిటిషుసామ్రాజ్య స్వరూపస్వభావములు. ౧౪-—౧౭
సామ్రాజ్యములోని రాజ్యములలో కొన్నిటిపట్ల నిరంకుశపద్ధతి, మరికొన్నిటిపట్ల ఉదాత్త భాగస్వామ్య పద్ధతి, రాజకీయ అధికవిషయములందు ఇంగ్లాండు, అధినివేశములు, సమానభాగ స్వామ్యములగు నుండుట సామ్రాజ్యమువలన ఇంగ్లాండు, అధినివేశములు పొందుచున్న పరస్పర లాభములు. నష్టము - పెట్టుబడ్డ - ఉద్యోగములు - చలన - వివిధలాభములు, మారకము లేటు లోనిరహస్యము. సామ్రాజ్యవాణిజ్యముకొరకు చేయబడు కట్టుదిట్టములు; పరికరాలు, దేశాంతరీ పరికరాలు; పారిశ్రామిక ప్రదర్శనసంతలు, వాణిజ్యపరపు, సామ్రాజ్య లాభవిధానము, సామ్రాజ్య అధికసంఘము, నానారాజ్యసమితి; అనుద్యోగ వాణిజ్యప్రోత్సాహక సంస్థలు; బ్రిటిషు పరిశ్రమల ఫెడరేషను.

అధ్యాయము

పుటలు.

3. స్వరాజ్య ఏయోజనము.

౧౧—౯౩.

రాజ్యము స్వాతంత్ర్యము సహజపభుత్వముకలని లాభము. ప్రభుత్వ వ్యయవిధానము, పన్నుల పద్ధతి, పోలీసుల పద్ధతి, ఋణపద్ధతి, ఆరోగ్యము - ఆగమము - వాణిజ్యవ్యవసాయ పరిశ్రమల యభివృద్ధి; కృషిసంపద పశుసంపద, రైలుదారు, నెరువు, దిగుమతి వ్యాపారము, ఆ కాపివృద్ధికొరకు ప్రభుత్వము చేయు సహాయము, అక్షరాస్యతము - కార్మికులు, కార్మికుల జీవనవిధానము, ఆ విద్యాన-సమానసామ్యవిధానము; విద్యాభివృద్ధి - విద్యాపద్ధతులు, సాంఘికశ్రేయము- ఆరోగ్యము, దానిద్రవ్యనివారణము, సంఘ సంస్కారము.

౪. అధినీవేత స్వరాజ్యచరిత్ర.

౧౯—౧౨౪.

అధినీవేతరాజ్యము, కలసరాజ్యముల పరిపాలన; కనడా రాజ్యముల సంస్కారము. కనడాకు బాధ్యతాయుత స్వపరిపాలనము. కలస రాజ్యములు అధినీవేతము లగుట, కాసననిర్మాణాధికారిములు వృద్ధియగుట, కలసదేశముల రక్షణ, ఆరమనామముపై ఆధికారము, కలసావహారములు వారి వశము లగుట సామ్రాజ్య వ్యవహారములగు కార్యకలాపములందు ఇంగ్లాండుతో ఏర్పడిన ఒడంబడికలు. ౧౯౨౬ సామ్రాజ్యము - బాల్కన్ సెటీ - అధినీవేత స్వరాజ్యముల ప్రభుత్వము.

౫. అధినీవేత స్వరాజ్యసమున్మము.

౧౨౫—౧౩౬.

కలసరాజ్యముల సంస్కారములు: భారతదేశమునకు స్వరాజ్యమువచ్చుటకు అవకాశములుగ నున్నట్లు చెప్పబడు సరికాదులు, సామ్రాజ్యములో ప్రభుత్వము పరిపక్వము కలదియు చెప్పు ౧౯౨౭లో యుద్ధమున నాదేశప్రజల సేవలు, ఆమెరికాదేశముస్వతంత్రమగు నాటి పరిస్థితులు; కనడాకు స్వరాజ్యము.

అధ్యాయము

పుటలు.

మొసగునప్పటికా దేశముయొక్క సింగములు. కెనడావారు తమ రాజ్యవ్యవహారములు నేడెట్టి బోధములు లేకుండు నిర్వహించుచు న్నారా? అస్త్రేలియాదక్షిణాఫ్రికాలకు స్వపరిపాలన మొసగు నాటికి స్వరాజ్యాన్నియందునా భారతదేశమున సంపాదముల క్రింద మూలవసంతు దేశముగడుటయొక్క అంకితము? రాజ్యాంగమున మినహాయింపులు రక్షణలు ప్రజాప్రభుత్వాధికారములను తగ్గించుటకా, వానిని కాపాడుటకా? సైన్యమునకు విదేశవ్యవహారములకు మినహాయింపులు కావలెనా? అల్పసంఖ్యాక సమస్య ఒక్క భారతదేశములోనే కలదా? కాలప్రవాహము నాపగలరా?

౬. ఫెడరలు రాజ్యాంగవిధానము.

౧౪౦ - ౧౬౩.

ఫెడరలువిధాన మనసేమి? ఫెడరలు రాజ్యాంగలక్షణములు, అధికార విభజనము; కేంద్రరాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములు, విశిష్టాధికారములు, ఇతర రాజ్యాంగభగ్నములు ఆమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములగు, స్వీజ్లాండు కాన్ఫెడరేషను. కెనడా డొమినియను, అస్త్రేలియా కామన్వెల్త్ల ప్రభుత్వములగు దిగ్భిము లెల్లన్నవి? ఫెడరలు విధానమందలి మరచి నెడుగులు, దీనివలని లాభనష్టములు.

౭. ప్రజాప్రభుత్వము-సమప్రమాణప్రాణినిధ్యముగగిర-౧౪౬౮.

ఎన్నికపద్ధతియొక్క సామాన్యత, సామాన్యమగు ఎన్నికపద్ధతి; ప్రహ్లాద నల్ రిపబ్లికన్ టెంట్ అనబడు ఎన్నికపద్ధతి.

౮. కెనడా డొమినియను.

౧౪౯ - ౧౬౭.

కెనడా రాజ్యాంగ స్వరూపము శాసననిర్మాణాధికారము, సేనలు; కామన్సువర్గ; న్యాయపరిపాలనము, సుప్రీముకోర్టు; కేంద్ర రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వముల అధికారములు.

౯. అస్త్రేలియా కామన్వెల్త్.

౧౬౮ - ౧౭౭.

పూర్వచరిత్ర, రాజ్యాంగ స్వరూపము, శాసననిర్మాణము, కార్యనిర్వహణము; భర్తపరిపాలనము; కేంద్రరాష్ట్రీయ ప్రభుత్వాధికారములు.

౧౦ చరిత్రసృష్టి.

౧౮౮-౧౯౩.

స్వరాజ్యోదయ చరిత్ర, ౧౯౨౨ రాజ్యాంగ చట్టము: శాసనసభా
సభ; డియర్ ఇరయిన్ సభ, సెనేటు సభ, పరమాన్నత న్యాయ
సభ, ప్రజల స్వాతంత్ర్య స్వత్వములు

౧౧ ఆంగ్ల రాజ్యాంగము.

౧౯౪-౨౨౩

బ్రిటీషు దీవుల పరిపాలనా విధానము, స్వరూపమున రాజరికము,
స్వభావమున ప్రజాస్వామ్యము, బ్రిటీషు దీవుల రాజ - ఆయన
ఆధికారములు, పార్లమెంటు, ప్రభువుల సభ, కామన్సు సభ, రాజ
కీయ పక్షములు, ఎన్నిక పద్ధతులు - ప్రజాస్వామ్యము; "కాలి
నెట్టు" మంత్రిమండలి, పార్లమెంటు - సామ్రాజ్య పరి
పాలనము పీఠిక వున్నిలు సభ - ధర్మ పరిపాలనా విధానము, బ్రిటీ
షు ప్రజల స్వాతంత్ర్యములు, ప్రజలకు గల హక్కులు రాజ్యాం
గ ధర్మమువలన, ఆచారమువలన, ధర్మ పరిపాలనా పద్ధతివలన, వీరి
భూతములగుట, వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యము, "హేలియస్ కార్పొరేషన్"
హక్కు, వాగ్దానమునకు సరికట్టన స్వాతంత్ర్యము, సమాజేత
స్వాతంత్ర్యము.

అసాబంధములు. (I-IX)

౨౨౪-౨౩౩

వివిధ దేశముల ప్రభుత్వ వ్యవస్థలు.

వివిధ దేశస్థితిగతుల అంశాల పట్టికల సూచిక.

పట్టిక.

పుట.

(౧) ౧౯౧౩-౧౯౨౫ సం || రం ప్రపంచ పాఠశాలముక ఎగుమతులలో
వివిధ దేశముల ఎగుమతులు నూటి కెన్ని వంతులు? ౧౭

(౨) ౧౯౨౫-౨౯౨౯ వివిధ దేశముల వాణిజ్య నెకలు. ౧౮

(౩) ౧౯౨౪-౨౬ సామ్రాజ్య వర్తకము, మొత్తము వర్తకములో
నూటి కెన్ని వంతులు. ౨౪

(౪) ౧౯౨౭ లో బ్రిటీషువారి ఎగుమతి, దిగుమ వ్యాపారమునందు
మోతుబరికాతాదేశములు. ౨౫

(౫) బ్రిటీషువారి పెట్టుబడి. ౨౬-౨౭

పటిక:

పుట.

- (౬) సరళఖండములో ఉద్దేశ్యములందు, ఆంధ్రములు, భూమి, ములు. ౨౮
- (౭) సరళఖండములన బ్రహ్మసాహిత్యము వేతనములు, బ్రహ్మములు ౨౯
- (౮) బ్రహ్మసాహిత్యములందు వలసపోవుచును. ౩౦
- (౯) సరళఖండములన బ్రహ్మసాహిత్యము, సాహిత్యములను. ౩౧
- (౧౦) ఇంద్రుని, భుక్తులు నాటి స్వప్నములను సముద్రములు ౪౨
- (౧౧) రోమి క మనుష్యుని దామాషా ఆదాయము. ౪౫
- (౧౨) ౧౯౨౭-౨౮ లో వివిధసప్తభుక్తుల ముక్తములములలో
పైనికిర్యములు సాహిత్య రున్నవ శులు ౪౬
- (౧౩) వివిధదేశముల వేతనములపట్టిక. ౫౭
- (౧౪) వివిధదేశముల కృషిసంపద, భూసాగముల నిర్మాణము,
దామాషాపంటలు సుకరమున కెన్ని పొనులు. ౬౪
- (౧౫) వేయిమంది జనసంఖ్యకు కృతసాయము కొరకు యబడు
కృత్యము. ౬౫
- (౧౬) ౧౯౨౦ లో ౧౦౦ మంది జనసంఖ్యకు నిర్మితశువులు! ౬౫
- ౧౯౨౭లో ౧౦౦ మంది జనసంఖ్యకు, నిర్మితశువు! ౬౫
- (౧౭) ౧౯౨౪ నాటిక పానేలముల కిన్ని ముక్తములు! ౬౬
- (౧౮) దేశములలో సాగును జరుగు ముక్తము నిర్మాణము,
తల ౧ కి ఎన్ని పొనులు? ౬౬
- (౧౯) ౧౯౧౧-౧౩, ౧౯౨౪ - ౨౬ లో జనసంఖ్యములందు, రెండు
మంది ముగించు జరిగి ఎగులు దిగులు కృత్యములలో లక్ష. ౬౭
- (౨౦) జాతిని వేరులగును సరళఖండములందు, మిక్కిలి సాహిత్యము ౭౪
- (౨౧) ౧౯౨౯-౩౦ ప్రజల ఆశీర్వాదము, సాహిత్యములందు జనన
మరణములు, శత్రుములములు. ౯౦
- (౨౨) దామాషా ఆదాయము ౯౧
- (౨౩) వివిధదేశముల జనసంఖ్య, పశు నిర్మాణము, ముగియు,
(౧౩) దేశముల కృత్యము, సాహిత్యము, జనసంఖ్య
ఒకటి, ముక్తము కలుదానిపోవు, ప్రభుత్వాదాయము,
జాతీయములము), బ్రహ్మసాహిత్యముల జనసంఖ్య. ౯౪-౯౫

పరిశీలక

పుటలు

- (౧౪) మద్రాసురాష్ట్రము, తూర్పుగోదావరి, కృష్ణాజిల్లాల
గవనసంఘము, ఆదాయము. ౯౫

(౧౫) ఆధినివేశములందలి ఆదాయవాసులు: ౧౮టూట; నెలయుగడి
యనలు, మెయోడిలు ౧౧౧

(౧౬) ఆధినివేశములందలి ఆదాయవాసు, భూమియును. ౧౧౨

(౧౭) కేంద్రానెవేశము రాష్ట్రములంపు సభ్యులసంఖ్య ౧౬౦

(౧౮) ఇరిషుఫీల్డింగ్ వ్యయవిధానము, ౧౯౨౩-౧౯౨౯ ఛార్జుల
తప్పిలు; పరభూత్యమును నూటికికన్నిపంతులు? ౨౨౪

(౧౯) భారత రాష్ట్రముల పరిభ్రమ్యయము (౧౯౨౧ -
౧౯౩౦) గుర్తింపు (పరిభ్రమ్య లంచనా) ౨౨౫

(౨౦) ౧౯౨౬-౨౭ లో గల రాష్ట్రముల వ్యయవిధానము;
ఆయా గుర్తులు పల గడి ఎంత? ౨౨౬

(౨౧) ౧౯౨౯-౩౦ ఆస్తినియోగము కృష్ణా రాష్ట్రము
వ్యయము, ఆయా గుర్తులు పల గడి ఎంత? ౨౨౭

(౨౨) ౧౯౨౮-౨౯ లో భారతదేశమున విద్య, ఆరోగ్యము,
చైద్యము, పరిశ్రమలు, వ్యవసాయమునకు చేయబడినవ్యయము
పల గడి ఎంత? ౨౨౮

(౨౩) ౧౯౨౯-౩౦ లో మద్రాసు, మలబారు, వంగ రాష్ట్రములలో
విద్య, చైద్యము, పరిశ్రమలు, పల గడి చేసినవ్యయము. ౨౨౯

(౨౪) ౧౯౨౫-౨౬ ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రముల వ్యయవిధానము.
ఆయా వ్యయములు మొత్తము వ్యయములో నూటికికన్నిపాళ్ళు? ౨౩౦

(౨౫) ౧౯౨౫-౨౬, ౧౯౨౭-౨౮ లో భారతదేశ కేంద్ర
రాష్ట్రముల పరిభ్రమ్యయముల వ్యయవిధానము మొత్తము వ్యయ
ములో ఆయా వ్యయములు నూటికికన్నిపంతులు? ౨౩౧-౨౩౨

(౨౬) భారతదేశ సుసానముల పరిశ్రమలు - విద్యుత్తు, రాష్ట్రము.
పరిశ్రమలు, సుసానము, పరిశ్రమలు, పరిశ్రమలు, పరిశ్రమలు, పరిశ్రమలు,
గలవారి సంఖ్య, పరిశ్రమల సంఖ్య, సహకార సంఘముల సంఖ్య. ౨౩౩

వెల : చందాదాగులకు మేలుపత్రి } ౦—౫—౦
 ఇతరులకు సాదాపత్రి }
 ఇతరులకు మేలుపత్రి ౦—౧౨—౦

వలయువారు—

దిగవల్లి పేంకటశివరావు,
 బెజవాడ.

అని వ్రాయవలయును.

